

UPRAVIČENJE MEDNARODNEGA HUDODELSTVA ZARADI SILOBRANA

Sabina Zgaga,

*univerzitetna diplomirana pravnica, doktorica pravnih znanosti, docentka
za kazensko pravo na Fakulteti za varnostne vede Univerze v Mariboru*

1. UVOD

Silobran pomeni izpolnitev biti inkriminacije zato, da bi storilec od sebe ali tretje osebe odvrnil protipravni napad, bit inkriminacije pa je izvršena zoper napadalca oziroma vir napada. Ta institut navadno dojemamo kot tipični institut nacionalnega kazenskega prava, čeprav je prisoten tudi na mednarodni ravni.¹

Članek se opira na nemški splošni pojem kaznivega dejanja in obravnava dva sklopa vprašanj, povezanih s silobranom: njegove pogoje oziroma elemente, ki opredeljujejo, kako široka je možnost sklicevanja na silobran, in elemente razlikovanja med silobranom ter skrajno silo. Ta dva pravna instituta sta namreč podobna, saj gre pri obeh za izvrševanje kaznivega dejanja zaradi odvrčanja določene nevarnosti za legitimne interese storilca ali tretje osebe, a so zanju značilni različni pogoji in tudi posledice.

Institut silobrana je v članku obravnavan s treh vidikov. Prvi del članka je namenjen primerjalnopravni analizi ureditve silobrana v petih izbranih pravnih sistemih. Izbrala sem dva glavna pravna sistema *common law* (Združene države Amerike ter Združeno kraljestvo Velike Britanije in Severne Irske), dva tipična predstavnika kontinentalnega pravnega sistema (Nemčijo in Avstrijo), hrvaško (kontinentalno) ureditev pa bom omenila zaradi naše skupne (tudi pravne) preteklosti. Primerjalnopravna analiza je pomembna tudi za obrav-

¹ Ker imamo opravka z mednarodnim kazenskim pravom, moram omeniti, da če ni drugače omenjeno, govorim o (individualnem) silobranu posameznika, ne o kolektivni obrambi države na podlagi Ustanovne listine Organizacije združenih narodov. Relevanten je zlasti njen 51. člen.

navo Rimskega statuta, ki je kompromis med *common law* in kontinentalnimi ureditvami. Drugi razlog za poznavanje tujih ureditev je vse bolj pogosto delovanje enot Slovenske vojske na vojaških operacijah v tujini, kjer tesno sodelujejo s tujimi enotami, za nacionalne vojaške enote pa po predhodnem dogovoru navadno velja njihova domača zakonodaja, ne zakonodaja države gostiteljice misije.

Drugi del članka je namenjen obravnavi silobrana v mednarodnem kazenskem pravu, zlasti v Rimskem statutu, tudi z vidika vpliva izbranih pravnih sistemov na njegovo ureditev.²

Tretji del članka obravnava slovensko ureditev silobrana z vidika njene umestitve med izbrane primerjalne sisteme in ob bok mednarodni ureditvi, z namenom najti odgovor na vprašanje, ali slovenska ureditev zadošča za učinkovit pregon mednarodnih hudodelstev iz pristojnosti Rimskega statuta ali pa bi bila v zvezi s tem potrebna sprememba kazenske zakonodaje. Slovenija je namreč ratificirala Rimski statut, zato je dolžna učinkovito preganjati storilce mednarodnih hudodelstev iz statuta, temeljni pogoj za to pa je primerna zakonodaja, ki to omogoča. Če država primerne zakonodaje nima, bi lahko šteli, da na podlagi 17. člena Rimskega statuta ni voljna ali sposobna preganjati teh storilcev in da za obravnavanje posameznih situacij na podlagi testa komplementarnosti iz istega člena postane pristojno Mednarodno kazensko sodišče (MKS). Posredno je to lahko tudi razlog za spremembo nacionalne zakonodaje.

2. PRIMERJALNOPRAVNI POGLED NA SILOBRAN

Silobran je v izbranih pravnih sistemih dokaj podobno urejen, v nekaterih vprašanjih pa se pokažejo že tradicionalne razlike med *common law* in kontinentalnimi pravnimi sistemi. Tako silobran v vseh izbranih sistemih pomeni razlog upravičenosti,³ pri tem pa je seveda treba upoštevati praktično nepomembnost razlikovanja med razlogi upravičenosti in opravičenosti v pravnih sistemih *common law*. Če kontinentalni pravni sistemi skrbno razlikujejo med učinki izključitve protipravnosti in krivde za udeležbo in pravico do silobrana žrtve, pravni sistemi *common law* temu razlikovanju še ne pripisujejo praktičnih posledic, počasi pa se uveljavlja v teoriji.

V vseh pravnih sistemih je silobran oblikovan kot nujno potrebna obramba, v skladu s katero storilec izpolni bit inkriminacije kaznivega dejanja zoper napa-

² Ur. l. RS – MP, št. 29/01.

³ H. H. Jescheck in T. Weigend, nav. delo, str. 337, H. Fuchs, nav. delo, str. 149, W. R. LaFave in A. W. Scott, nav. delo, str. 650, A. Reed, nav. delo, str. 94.

dalca oziroma vir napada,⁴ da bi od sebe ali od tretje osebe odvrnil protipravni napad.⁵

V kontinentalni teoriji obstaja dvom, ali še gre za silobran, če napadalec za napad uporablja dobrino tretje osebe in je zato obramba usmerjena v to dobrotno. Nekateri nemški in avstrijski avtorji tako trdijo, da je še vedno treba uporabiti pravila za silobran, kadar storilec odvrta protipraven napad zoper tretjo osebo ali njeno dobrotno, če je ta uporabljena kot napadalčevo orodje za izvršitev protipravnega napada.⁶

Menim, da bi bilo na navedeno vprašanje mogoče odgovoriti s pomočjo subjektivnega elementa relevantnih institutov. Za skrajno silo namreč vsi izbrani pravni sistemi zahtevajo določeno obliko subjektivnega elementa.⁷ Storilec se tako mora zavedati vsaj nevarnosti, ki mu grozi. Tudi za silobran velja, da mora pri storilcu obstajati določen subjektivni element; storilec se mora zavedati vsaj protipravnega napada.⁸ Na podlagi tega bi lahko zaključili, da se situacija takrat, kadar se storilec zaveda, da napadalec uporablja dobrotno tretje osebe in ne lastne, presoja po manj ugodnih pravilih skrajne sile. Če pa se storilec tega ne zaveda in meni, da storilec za napad uporablja lastne dobrine, se situacija presoja po milejših pravilih silobrana.

Čeprav je bistvena opredelitev silobrana skupna vsem izbranim pravnim sistemom, so med ureditvami tudi razlike. V Združenih državah Amerike na primer ni popolnoma samoumevno, da je mogoče napad odvrta tudi od tretje osebe, ne le od storilca samega (nem. *Nothilfe*, angl. *defence of others*). V Združenih državah so zaščito tretjih oseb in njihovih dobrin skušali posebej utemeljiti na podlagi teorije o alter egu in teorije razumnega prepričanja (angl. *reasonable belief rule*). V skladu s prvo, sicer večinsko zavrnjeno teorijo storilčeva pravica odvrta napad od tretje osebe temelji na pravici te osebe do silobrana. Storilec ima zato pravico odvrta napad od tretje osebe takrat, ko bi jo imela tudi tretja oseba. V storilčevo škodo je torej treba šteti dejstvo, da tretja oseba nima pravice do silobrana, vendar se storilec tega ne zaveda. V skladu z drugo teorijo pa ima storilec pravico do silobrana toliko časa, dokler

⁴ C. Roxin, nav. delo, str. 71, H. Fuchs, nav. delo, str. 149, P. Novoselec, nav. delo, str. 195, W. R. LaFave in A. W. Scott, nav. delo, str. 655, M. Allen, nav. delo, str. 199.

⁵ C. M. V. Clarkson in H. M. Keating, nav. delo, str. 304, W. R. LaFave in A. W. Scott, nav. delo, str. 664, H. H. Jescheck in T. Weigend, nav. delo, str. 348, H. Fuchs, nav. delo, str. 160, P. Novoselec, nav. delo, str. 198.

⁶ C. Roxin, nav. delo, str. 716, F. Höpfel in E. Ratz, nav. delo, str. 34. Več o tem glej spodaj.

⁷ C. Roxin, nav. delo, str. 640, H. Fuchs, nav. delo, str. 167, P. Novoselec, nav. delo, str. 210, W. R. LaFave in A. W. Scott, nav. delo, str. 635, M. Allen, nav. delo, str. 199.

⁸ H. H. Jescheck in T. Weigend, nav. delo, str. 329, 342.

razumno verjame, da je tretja oseba napadena.⁹ Ta teorija ima za silobran tretje osebe enako pravilo kot za silobran samega storilca, pri čemer v skladu z ameriško ureditvijo tudi ni treba, da je napad resničen, ampak zadošča, da je storilec razumno prepričan o obstoju napada.¹⁰ Z vidika izenačitve pravil obeh konkretnih dejanskih stanov je taka rešitev pravilna, vendar se teoretično zdi nepravilna, saj temelji na ameriškem nerazlikovanju med razlogom upravičenosti (v tem primeru silobran) ter zmoto o obstoju tega razloga upravičenosti (putativni silobran). V ameriški sodni praksi je namreč nastal spor zaradi tega vprašanja prav v konkretnih zadevah, ko so storilci skušali odvrniti protipravni napad od tretje osebe, pa se je kasneje izkazalo, da tretja oseba sploh ni bila napadena. Če bi ameriška ureditev jasno razlikovala med silobranom (ko napad resnično obstaja) in putativnim silobranom (ko napad ni obstajal, storilec pa je bil o tem le prepričan), ne bi bilo pomembno, ali gre za odvrčanje napada od storilca samega ali od tretje osebe, ampak bi bilo treba le vzpostaviti pravila za razlikovanje med resničnim razlogom upravičenosti in zmoto o tem razlogu.¹¹ Ker v obeh konkretnih dejanskih stanovih zadošča utemeljeno prepričanje o obstoju razloga upravičenosti, pa to razlikovanje niti ni mogoče.

Čeprav dobrine, od katerih je mogoče odvrčati napad s silobranom, v izbranih pravnih sistemih načeloma niso omejene,¹² kljub temu v nekaterih sistemih obstaja nekaj omejitev. V Avstriji je tako silobran omejen na odvrčanje napada zoper življenje, zdravje, telesno nedotakljivost, svobodo in premoženje.¹³

Druga posebnost izbranih pravnih sistemov je, da izbrana pravna sistema *common law* poznata ločeno ureditev silobrana storilca, tretje osebe, premoženja storilca in premoženja tretje osebe. Ameriški Model Penal Code tako ureja silobran različnih dobrin v različnih členih (členi 3.04, 3.05 in 3.06), medtem ko gre partikularnost britanske ureditve še dlje. Silobran storilca ali tretje osebe je urejen v t. i. *common law* (v sodni praksi), silobran premoženja s posebnim zakonom (Criminal Damage Act 1971), odvzem prostosti in preprečitev izvr-

⁹ W. R. LaFave in A. W. Scott, nav. delo, str. 664.

¹⁰ Prav tam, str. 649.

¹¹ Glej na primer člen 3.09 Model penal code.

¹² H. H. Jescheck in T. Weigend, nav. delo, str. 339, P. Novoselec, nav. delo, str. 187, W. R. LaFave in A. W. Scott, nav. delo, str. 667, C. M. V. Clarkson in H. M. Keating, nav. delo, str. 304.

¹³ H. H. Jescheck in T. Weigend, nav. delo, str. 350, H. Fuchs, nav. delo, str. 153, D. Kienapfel in F. Höpfel, nav. delo, str. 51, S. Seiler, nav. delo, str. 114, E. Steininger, nav. delo, str. 210, O. Triffterer, nav. delo, str. 215, M. Scaliotti, nav. delo, str. 160.

šitve kaznivega dejanja kot posebni obliki silobrana pa spet s posebnim zakonom (Criminal Law Act 1967).¹⁴

Menim, da je primernejša bolj splošna ureditev silobrana, kakršna je značilna za izbrane kontinentalne pravne sisteme. Tako bi bilo treba uporabiti ista pravila za vse dobrine, od katerih je dopustno odvrčati protipraven napad. Poleg tega teh dobrin ni smiselno omejevati na taksativno določen krog dobrin. Razlike v pomenu dobrin naj se raje upoštevajo pri presoji nujnosti in sorazmernosti ravnanja. Omejevanje dobrin se mi ne zdi primerno tudi zato, ker gre pri silobranu za odvrčanje protipravnega napada in za spopad prava z nepravom, zato po mojem mnenju ne moremo reči, da je v primeru odvrčanja napada od določenih dobrin storilčevo ravnanje v skladu s pravom, v drugih primerih pa ne.

Glede razlikovanja med silobranom in skrajno silo je relevantno, da nemški in avstrijski avtorji razlikujejo že med njunima pravnima podlagama. Pri silobranu gre za spopad prava z nepravom, storilec z izvršitvijo biti inkriminacije brani tako dobrine, ki so konkretno napadene, kot tudi pravni red kot celoto,¹⁵ medtem ko gre pri skrajni sili za tehtanje različnih (pravnih) interesov in za prevlado močnejšega ter pomembnejšega interesa.¹⁶

Nadalje, vir napada pri silobranu je vedno človek, za skrajno silo pa velja, da je vir nevarnosti nerelevanten in da je to lahko človek, narava ali stvar.¹⁷

Naslednja bistvena razlika med silobranom in skrajno silo je, da je za silobran nujen protipraven napad, za skrajno silo pa zadošča nevarnost.¹⁸ Nevarnost je širši pojem, saj je to vsak pojav, ko je pravna dobrina ogrožena ali celo že poškodovana, ni pa nujno, da je nevarnost protipravna. To pomeni, da lahko nevarnost izvira tudi iz drugih virov, ne le iz človeškega. Protipraven napad pri silobranu ima ožjo vsebino, saj mora biti napadalčevo ravnanje objektivno v nasprotju s pravnim pravilom.

Med silobranom in skrajno silo obstaja še razlika glede osebe, proti kateri storilec odvrča napad oziroma nevarnost. Pri silobranu se protipravni napad od-

¹⁴ Slednje naj bi pomenilo javni silobran kot nasprotje zasebnemu (silobran osebe in premoženja). Glej J. C. Smith, nav. delo, str. 275. Zastavlja pa se vprašanje, kakšno je razmerje med preprečitvijo izvršitve kaznivega dejanja ter zasebnim silobranom premoženja in osebe, saj s slednjim največkrat tudi prepreči izvršitev kaznivega dejanja.

¹⁵ O tej dvojni naravi silobrana glej H. Fuchs, nav. delo, str. 150.

¹⁶ W. Joeck in K. Miebach, nav. delo, str. 1356.

¹⁷ H. Fuchs, nav. delo, str. 150, C. Roxin, nav. delo, str. 655, P. Novoselec, nav. delo, str. 187.

¹⁸ H. Fuchs, nav. delo, str. 161, P. Novoselec, nav. delo, str. 206.

vrača z obrambo proti viru napada, pri skrajni sili pa je odvracanje nevarnosti usmerjeno zoper tretjo, neudeleženo in v tem smislu nedolžno osebo.¹⁹

Ker skrajna sila posega v dobrine tretjih oseb in ne v dobrine oseb, ki so vir nevarnosti, številni avtorji zagovarjajo za skrajno silo strožja pravila kot za silobran,²⁰ zato so pravila, kdaj gre za silobran in kdaj za skrajno silo, zelo pomembna. Strožja ureditev skrajne sile se zdi razumljiva in pravilna, ker pri skrajni sili nevarnosti ni nujno protipravna, odvraca pa se proti tretji, nedolžni osebi. Nevarnost je v pravnem smislu do storilca milejša kot protipravni napad, zato ima storilec v primeru odvracanja nevarnosti manjše pravice kakor v primeru obrambe protipravnega napada.²¹

Glede na primerjalnopravno analizo lahko torej sklenem, da so glede razlikovanja med skrajno silo in silobranom sporne predvsem tri situacije:

- ko storilec odvraca protipravni napad proti tretji osebi;
- ko napadalec pri protipravnem napadu uporabi stvar tretje osebe ali tretjo osebo samo;²²
- ko storilec odvraca nevarnost proti viru nevarnosti in ne proti tretji osebi.²³

Ko storilec odvraca protipravni napad proti tretji osebi, gre po mojem mnenju za konkretni dejanski stan, ki ga je treba obravnavati v skladu s pogoji za skrajno silo. Čeprav nevarnost pri skrajni sili ni nujno protipravna, lahko zajema tudi protipravne napade.

Ko napadalec za protipravni napad uporabi stvari tretje osebe ali tretjo osebo, je po mojem mnenju relevantno vprašanje, ali se je napad odvracal proti tretji osebi ali proti viru napada. Pri tej presoji je treba upoštevati tudi interes tretje osebe, ki je bila uporabljena kot orodje za napad, saj pri odvracanju napada

¹⁹ H. Fuchs, nav. delo, str. 149, P. Novoselec, nav. delo, str. 195, W. R. LaFave in A. W. Scott, nav. delo, str. 615.

²⁰ S. Seiler, nav. delo, str. 122, P. Novoselec, nav. delo, str. 202.

²¹ Večja strogost v primeru skrajne sile se kaže tudi v tem, da nekatere zakonodaje in avtorji storilcu v primeru skrajne sile nalagajo dolžnost bežati, če je to mogoče, te dolžnosti pa v primeru silobrana ni. Glej C. Roxin, nav. delo, str. 734, A. Reed in P. Seago, nav. delo, str. 235.

²² Primer tega je tudi živi zid. Maja 1995 so tako Srbi v Bosni in Hercegovini, v bližini mosta Vrbanja, zajeli pripadnike modrih čelad in jih postavili na strateška mesta, da bi preprečili bombardiranje. J. Pandurevic, nav. delo; <http://community.seattletimes.nwsources.com/archive/?date=19950526&slug=2122993> (4. 9. 2012).

²³ Do tega bi prišlo, če bi nevarnost v cestnem prometu povzročil na cestišču ležeči pešec pod vplivom absolutne sile (na primer pod takim vplivom nedovoljenih drog, ko ni voljnosti njegovega ravnanja), voznik nasproti vozečega vozila pa nevarnosti ne more odvrniti na drugačen način kot tako, da zadene pešca v noge namesto v glavo, saj bi slednje pomenilo gotovo smrt.

pride do *de facto* posega v njene dobrine. Primerno bi bilo upoštevati subjektivni element; če je storilec vedel, da gre za tretjo osebo oziroma stvari tretje osebe, potem naj se to presoja po pravilih skrajne sile, če tega ni vedel, pa naj se njegovo ravnanje presoja po pravilih silobrana. Če pri tem pride tudi do posegov v dobrine napadalca, se to presoja po pravilih silobrana.

Do tretje mejne situacije med skrajno silo in silobranom pride, ko storilcu grozi nevarnost (in to ne v smislu protipravnega napada), ta pa jo odvrča proti viru nevarnosti. Po mojem mnenju gre v tem primeru za situacijo skrajne sile, ker je protipraven napad nujen pogoj za obstoj silobrana, ta pogoj pa v tem primeru ni izpolnjen.

3. SILOBRAN V MEDNARODNEM KAZENSKEM PRAVU

Silobran so obravnavala že mnoga do zdaj ustanovljena mednarodna in hibridna sodišča, čeprav ni bil urejen v nobenem statutu pred Rimskim statutom.²⁴ Zaradi povezanosti mednarodnega kazenskega prava z mednarodnim javnim pravom se je na tem področju pojavila potreba po razlikovanju med individualnim silobranom kot institutom splošnega dela materialnega mednarodnega kazenskega prava in kolektivno samoobrambo, ki po mednarodnem javnem pravu (kasneje zlasti v skladu z Ustanovno listino Organizacije Združenih narodov) pripada posamezni državi.²⁵ Že Nürnberško sodišče je ugotovilo, da je treba to razlikovanje upoštevati,²⁶ Mednarodno kazensko sodišče za nekdanjo Jugoslavijo (MKSJ) pa se je glede tega vprašanja sklicevalo kar na ureditev v Rimskem statutu, ki je bil v tistem času že oblikovan, ni pa še stopil v veljavo. Podalo je mnenje, da samo dejstvo, da je bil posameznik udeležen v obrambni operaciji, še ne pomeni, da so izpolnjeni tudi pogoji silobrana na individualni ravni.²⁷ Popolnoma enako pravilo je mogoče najti v Rimskem statutu v določbi o silobranu.²⁸

Individualni silobran in kolektivna samoobramba sta torej instituta z različnimi pogoji in učinki. Pri prvem institutu gre za razlog upravičenosti, ki

²⁴ Glej *Tožilec proti Dariu Kordiću in Mariu Čerkežu*, IT-95-14/2-T, sodba sodnega senata, 26. februar 2001, par. 449. Obdolženca sta se v tej zadevi sklicevala, da sta kazniva dejanja izvrševala v obrambi. Bosanski Hrvati naj bi namreč delovali v silobranu v celotni akciji. Bosanske enote naj bi v osrednji Bosni izvajale vojaške akcije ter viktimizirale bosanske Hrvate, ki so se branili proti muslimanski agresiji. Tako sklicevanje ni bilo uspešno.

²⁵ J. Knoop, nav. delo (2008), str. 65, 75.

²⁶ K. Ambos, nav. delo, str. 121.

²⁷ *Tožilec proti Dariu Kordiću in Mariu Čerkežu*, IT-95-14/2-T, sodba sodnega senata, 26. februar 2001, par. 452, G. Knoop, nav. delo (2008), str. 138.

²⁸ E. Sliedregt, nav. delo, str. 13.

je relevanten za presojo individualne kazenske odgovornosti. Pri kolektivni samoobrambi pa gre za institut, na katerega se lahko sklicuje država in ki v skladu z mednarodnim javnim pravom lahko izključi odgovornost države za kršitev mednarodnega javnega prava (glej zlasti 51. člen Ustanovne listine Organizacije združenih narodov. V zvezi s tem je treba torej najprej ugotoviti, ali je storilčevo ravnanje mogoče pripisati državi v skladu z Osnutkom členov o odgovornosti držav za kršitve mednarodnega prava.²⁹ To seveda ne pomeni, da se na ta institut mednarodnega javnega prava ne bi smel sklicevati tudi posameznik za razbremenitev njegove individualne kazenske odgovornosti. V tem primeru bi bila kolektivna samoobramba razlog upravičenosti iz drugih pravnih vej, ki pa ga je treba še vedno dosledno razlikovati od individualnega silobrana.

To tudi pomeni, da delovanje v okviru kolektivne obrambe ne pomeni, da so avtomatično izpolnjeni tudi pogoji individualnega silobrana, in obrnjeno. Gre za različna instituta in konkretna dejanska stanova se bosta le redko prekrivala. Lahko imamo konkretni dejanski stan individualnega silobrana, pri čemer niso izpolnjeni pogoji kolektivne obrambe, ko na primer vojni ujetnik z nožem napade stražarja, ta pa se brani in tako vojnega ujetnika v obrambi usmrti. Lahko pa imamo tudi nasprotni primer, ko so izpolnjeni pogoji kolektivne obrambe, ne pa tudi pogoji individualnega silobrana; tak primer je humanitarna intervencija za zaščito etnične manjšine. Zdi se, da razlika tiči tudi v dobrinah, od katerih se odvrča napad; če so to javne dobrine oziroma dobrine države ali druge entitete, gre največkrat za kolektivno obrambo, če pa za zasebne dobrine posameznikov, pa za individualni silobran.

Opredelitev individualnega silobrana, njegovih pogojev in temeljnih razlik med silobranom ter skrajno silo v mednarodnem kazenskem pravu bolj ali manj sledi predstavljeni ureditvi iz izbranih primerjalnih pravnih sistemov. Gre za odvrčanje protipravnega napada proti samemu viru napada. Pri tem je dopustno odvrčati protipravni napad od storilca in tudi od tretjih oseb.³⁰

Tudi v mednarodnem pravu mora biti napad protipraven.³¹ To izhaja tako iz prakse Nürnberškega sodišča³² kakor iz prakse MKSJ³³ in ureditve Rimskega statuta.³⁴ S tem pogojem je povezan tudi vir napada. Če imamo opravka s pro-

²⁹ Glej zlasti 2. poglavje Osnutka členov o odgovornosti držav za kršitve mednarodnega prava.

³⁰ G. Knoops, nav. delo (2008), str. 137, A. Cassese, nav. delo, str. 154.

³¹ C. Bassiouni, nav. delo, str. 163.

³² A. Cassese, P. Gaeta, R. W. D. Jones, nav. delo, str. 986.

³³ G. Knoops, nav. delo, 2008, str. 137.

³⁴ K. Ambos, nav. delo, str. 176.

tipravnim napadom, potem je njegov vir lahko zgolj človek,³⁵ kar je, podobno kot v primerjalnem pravu, bistvena razlika med silobranom in skrajno silo.

Tudi v mednarodnem kazenskem pravu se je v sodni praksi zastavilo vprašanje, ali so dobrine, od katerih je mogoče odvracati protipravni napad, omejene ali ne. Iz nürnberške sodne prakse tega ni mogoče jasno ugotoviti. Nekatere sodbe sicer pravijo, da je usmrtitev v silobranu upravičena, če gre za napad na življenje ali telo, ne pa, če gre za napad na premoženje.³⁶ Iz tega po mojem mnenju še ni mogoče sklepati, da silobran premoženja ali drugih (manj pomembnih) dobrin nikoli ni dopusten, le da v tem konkretnem primeru ni bil, ker je storilec branil premoženje z napadom na življenje napadalca. Tako po mojem mnenju ni mogoče sprejeti sklepa o splošni prepovedi silobrana premoženja in drugih dobrin.

Glede MKSJ so avtorji v večini zavzeli podobno stališče; dopusten je tako silobran osebe³⁷ kakor tudi premoženja.³⁸ Po mojem mnenju pa je treba upoštevati še dopolnitev, da silobrana osebe ni dopustno razlagati tako, da dopušča zgolj silobran življenja, telesa in drugih osebnih dobrin, ki so neposredno vezane na telo tistega, od katerega se odvraca napad, ampak je treba upoštevati tudi druge osebne dobrine (na primer čast in dobro ime, spolna avtonomija). V skladu s tako razlago posebno omenjanje premoženja postane nepotrebno, ker je premoženje tako ali tako osebna dobrina določene osebe in je že s tem zaščiteno. Taka partikularna zakonodajna tehnika, ki jo uporablja mednarodna sodna praksa, po mojem mnenju kaže na močan vpliv *common law*, saj je prav v pravnih sistemih *common law* mogoče najti ločeni ureditvi silobrana osebe in premoženja.

Tudi v Rimskem statutu so tako z določbo o silobranu zaščiteni storilec, tretje osebe in njihovo premoženje, kadar gre za vojno hudodelstvo, ki je nujno za njihovo preživetje ali preživetje koga drugega, ali premoženje, ki je nujno za izvedbo vojaške naloge.³⁹ Tudi tu je torej prisoten za *common law* značilen pristop ločevanja osebe in premoženja. Po mojem mnenju bi bilo treba osebo storilca razlagati širše kot njegovo telo, in sicer da vsebuje vse njegove osebne dobrine in da je zato posebna omemba premoženja nepotrebna.

Toda iz te določbe je mogoče razbrati, da so oblikovalci statuta skušali silobran premoženja omejiti, saj je dopusten le pri izpolnitvi biti inkriminacije vojnih

³⁵ K. Ambos, nav. delo, str. 176.

³⁶ A. Cassese, P. Gaeta in R. W. D. Jones, nav. delo, str. 986.

³⁷ G. Knoop, nav. delo, 2003, str. 85.

³⁸ *Tožilec proti Dariu Kordiću in Mariu Čerkežu*, IT-95-14/2-T, sodba sodnega senata, 26. februar 2001, par. 449, Schabas, nav. delo, str. 335.

³⁹ E. Sliedregt, nav. delo, str. 11.

hudodelstev, poleg tega pa je premoženje omejeno le na tisto, ki je nujno za preživetje oziroma za izvedbo vojaške naloge. Glede tega pogoja se med avtorji pojavljajo močne kritike. Po mnenju nekaterih se je s to določbo v Rimski statut vrinila vojaška nujnost mimo običajnopравnih omejitev iz prava oboroženih spopadov.⁴⁰ Po mojem mnenju to ne drži. Gre za institut silobrana; vsako ravnanje mora torej izpolnjevati pogoje silobrana, v primeru silobrana premoženja pa je ravnanje še dodatno omejeno s tem, da mora varovanje določenega premoženja pomeniti vojaško nujnost. Gre torej za dodatne omejitve silobrana premoženja, ne za širitev možnosti sklicevanja na vojaško nujnost.

Zaradi teh argumentov, ki jih podpirajo tudi pripravljalni dokumenti za sprejem Rimskega statuta, ta po večinskem mnenju kljub možni širši razlagi sprejema ozko koncepcijo varovanih dobrin.⁴¹

Glavni argument proti ureditvi silobrana premoženja je bil vrednostni. Mnogi so namreč šteli, da bi bilo neprimerno upravičiti storilčevo ravnanje obrambe premoženja, glede na to, da imamo pri relevantnih inkriminacijah Rimskega statuta opravlka z mednarodnimi hudodelstvi.⁴² Ta argument in prav tako način reševanja omenjenega problema se mi zdita napačna. Vsi možni načini omejevanja silobrana premoženja spet kažejo na v *common law* uveljavljeni partikularni način urejanja institutov splošnega dela materialnega kazenskega prava, ki pa bi morali biti urejeni na splošni način. Pravila splošnega dela kazenskega materialnega prava naj veljajo za vse inkriminacije. Vse posebnosti različnih inkriminacij in konkretnih dejanskih stanov je treba upoštevati pri oblikovanju pravil institutov splošnega dela kazenskega prava. Če so ta pravila pravilno oblikovana na splošni način, ni bojazni, da bi bila (v tem primeru) zaradi obrambe premoženja upravičena usmrtnitev (na primer z genocidnim namenom). Že Rimski statut namreč določa, da mora biti obramba v silobranu sorazmerna s stopnjo nevarnosti, nujna in primerna. Menim, da vsaj ti pogoji zadostno onemogočajo take izredne anomalije pri sklicevanju na silobran v okviru Rimskega statuta. Že splošni pogoji silobrana bi torej po mojem mnenju popolnoma zadostno poskrbeli za primerne rešitve vseh možnih konkretnih dejanskih stanov, zato kakršnakoli *a priori* delna izključitev silobrana (premoženja) ni primerna in tudi ne potrebna.

Drugi razlog za neprimernost razlikovanja med dobrinami, od katerih je dopustno odvrčati napad, in tistimi, od katerih to ni dopustno, je v neprimernosti dopuščanja protipravnih napadov na določene dobrine s tem, ko pri njih ne bi dopuščalo silobrana. V tem primeru gre za neupravičeno razlikovanje med

⁴⁰ M. Scaliotti, nav. delo, str. 169.

⁴¹ G. Werle, nav. delo, str. 319.

⁴² J. Knoops, nav. delo (2003), str. 87.

dobrinami, saj bi morebitne ekscese lahko onemogočila primerna opredelitev pogojev silobrana, zlasti nujnosti ravnanja, ter prepoved očitne nesorazmernosti obrambe in napada, ki jih primerno vsebuje tudi sedanja mednarodna ureditev silobrana.

Naslednja pomembna značilnost silobrana v mednarodnem kazenskem pravu, ki je hkrati tudi eden glavnih razlikovalnih elementov silobrana v razmerju do skrajne sile tako v primerjalnem kakor v mednarodnem kazenskem pravu je odvrčanje protipravnega napada proti samemu viru napada. To izhaja tako iz sodne prakse Nürnberškega sodišča⁴³ kakor tudi iz sodne prakse MKSJ⁴⁴ in iz ureditve Rimskega statuta.⁴⁵ Ta element je torej po vzoru primerjalnih sistemov tudi v mednarodnem kazenskem pravu eden glavnih razlikovalnih elementov med silobranom in skrajno silo.

Iz primerjalnopravnega pregleda je mogoče ugotoviti, da vse izbrane ureditve delno upoštevajo sorazmernost med napadom in obrambo, pa čeprav v negativni smeri (v smislu, da obramba ne sme biti nesorazmerna v razmerju do napada). To velja tudi za ureditev silobrana v Rimskem statutu, saj mora biti obramba sorazmerna s stopnjo nevarnosti za storilca ali za drugo osebo.⁴⁶ Menim, da to posredno izhaja tudi iz omenjene nürnberške sodbe, v kateri je sodišče ugotovilo, da je usmrtitev upravičena v primeru napada na življenje ali telo, ne pa, če napadalec napada le premoženje storilca.⁴⁷ To zahtevo je mogoče najti tudi v okviru MKSJ.⁴⁸

V skladu z ureditvijo v Rimskem statutu mora biti napad neposreden.⁴⁹ To je časovni element silobrana, ki mu v kontinentalnih sistemih ustreza element sočasnosti napada in obrambe.⁵⁰

V mednarodnem kazenskem pravu je imel *common law* dolgo močan vpliv. Tako tudi mednarodna sodišča dolgo niso razlikovala med dejanskim obstojem silobrana in zgolj zmoto storilca o tem, da je napaden (putativni silobran). To se je najbolj očitno pokazalo v zadevi Nürnberškega sodišča *Munda* in *Weiss*. V njej sta se storilca sklicevala na to, da je ujetnik naredil nenaden gib, z roko je segel v žep. Eden izmed obdolžencev je bil zato prepričan, da bo ujetnik segel

⁴³ J. Knoops, nav. delo (2008), str. 243.

⁴⁴ C. Bassiouni, nav. delo, str. 163.

⁴⁵ K. Korte, nav. delo, str. 190.

⁴⁶ O. Triffterer, nav. delo, str. 549.

⁴⁷ A. Cassese, P. Gaeta in R. W. D. Jones, nav. delo, str. 986.

⁴⁸ J. Knoops, nav. delo (2008), str. 137.

⁴⁹ E. Sliedregt, nav. delo, str. 11.

⁵⁰ C. Roxin, nav. delo, str. 665.

po orožje, s katerim bo streljal nanju, zato je nanj streljal, drugi pa se je zaradi streljanja počutil ogroženega, zato se je obrnil in tudi začel streljati.⁵¹ Če bi žrtev dejansko segla v žep po strelno orožje, bi lahko šlo za silobransko situacijo. Tako pa sta bila storilca le prepričana o tem, da se zoper njiju vrši protipravni napad; bila sta torej v zmoti. Storilca sta bila oproščena z obrazložitvijo, da so v času streljanja obstajale okoliščine, ki upravičujejo streljanje na vojnega ujetnika. Sodišče je torej obdolženca oprostilo na podlagi silobrana, moralo pa bi se sklicevati na storilčevo zmoto (putativni silobran). Tukaj se po mojem mnenju kažeta vpliv *common law* in izenačitev institutov putativnega silobrana in silobrana v teh sistemih pod označbo silobrana, za katerega velja, da mora biti ravnanje razumno.⁵²

Glede natančnega učinka silobrana na obstoj mednarodnega hudodelstva dosedanja sodna praksa še ni izrekla trdnih stališč in tako silobranu ni mogoče jasno pripisati učinkov razlogov upravičenosti ali opravičenosti.⁵³ Glede ureditve silobrana v Rimskem statutu pa obstaja večinsko mnenje, da imamo opravka z razlogom upravičenosti.⁵⁴ To stališče glede Rimskega statuta je v skladu z izbranimi pravnimi sistemi, v katerih silobran izključuje protipravnost ravnanja in ne storilčeve krivde, prejšnje nejasnosti glede tega vprašanja pa sledijo vzorom *common law*.

Menim, da je večinsko stališče glede učinka silobrana v mednarodnem kazenskem pravu prepričljivo. Gre namreč za odvrčanje napada, tj. ravnanja, ki je v nasprotju s pravom. Tako odvrčanje je nujno v skladu s pravom in zato upravičeno, saj je izključena protipravnost storilčevega ravnanja. Menim, da rešitev, v skladu s katero bi silobran izključeval krivdo, ne bi bila primerna. To bi namreč pomenilo, da bi napadalec, proti kateremu storilec odvrča silobran, imel pravico do silobrana zoper storilčevo ravnanje. To bi bilo po mojem mnenju popolnoma neprimerno, saj je napadalec prvotni vir napada. Pri skrajni sili poznamo razlikovanje med upravičljivo in opravičljivo skrajno silo predvsem zaradi različnih razmerij med povzročeno in odvrnjeno škodo pri posamezni obliki skrajne sile. To sorazmerje je sicer relevantno tudi pri silobranu, a ima po mojem mnenju tukaj to sorazmerje oziroma odsotnost nesorazmerja predvsem nalogo preprečevati ekscese. Če gre za prekoračitev tega predvidenega razmerja, je relevanten prekoračeni silobran (ekscses), ki na primer v Nemčiji pomeni razlog opravičenosti. V tem primeru protipravnost ravnanja ostaja, iz-

⁵¹ Sodba Nürnberskega sodišča *Weiss in Munda* v zbirki Law reports, str. 149.

⁵² Sodba Nürnberskega sodišča *Weiss in Munda* v zbirki Law reports, str. 150, glej tudi A. Cassese, nav. delo, str. 393.

⁵³ J. Knoop, nav. delo (2008), str. 65.

⁵⁴ K. Ambos, nav. delo, str. 174.

ključena pa je krivda.⁵⁵ Menim, da je taka rešitev primerna, ker ohranja bistvo silobrana. Če bi razlikovali med upravičljivim in opravičljivim silobranom na podlagi razmerja med nastalo in odvrnjeno škodo, potem bi prezrli bistvo silobrana, njegovo pravno podlago, in bi ga spremenili v skrajno silo. Pri skrajni sili gre za izbiro manjšega zla, pri silobranu pa za odvrčanje protipravnega napada z neprotipravnim ravnanjem in za vzpostavljanje pravnega reda.

Čeprav se na prvi pogled zdi, da Rimski statut ne razlikuje jasno med silobransko situacijo in situacijo skrajne sile, to ne drži. Statut tako kot izbrani pravni sistemi razlikuje med obema institutoma, ki sta tudi posebej urejena. Oblikovalci statuta so le uporabili zapleteno zakonodajno tehniko, niso razlikovali med skrajno silo ter silo in grožnjo ter so omejili silobran premoženja. To je pripeljalo do zelo ozke koncepcije silobrana, kar je sicer tipična značilnost ureditev *common law*. V preostalem se ureditev silobrana v Rimskem statutu ne razlikuje od ureditev silobrana v izbranih kontinentalnih pravnih sistemih.

4. SLOVENSKA UREDITEV SILOBRANA

Opredelitev silobrana v slovenskem pravnem sistemu je tradicionalna in se ni bistveno spremenila niti z uveljavitvijo prve samostojne slovenske kazensko-pravne zakonodaje (Kazenski zakonik – KZ)⁵⁶ niti s sprejetjem Kazenskega zakonika (KZ-1).⁵⁷ Gre za obrambo storilca zoper vir protipravnega napada. Kot je tipično za izbrane pravne sisteme in za Rimski statut, tudi v Sloveniji pomeni razlog upravičenosti, saj storilec z obrambo odvrča protipravni⁵⁸ napad zoper vir napada (in ne zoper tretje osebe),⁵⁹ braniti pa je mogoče katerokoli dobro⁶⁰ storilca ali tretje osebe.⁶¹

Pri glavnem razlikovalnem elementu med silobranom in skrajno silo slovenska literatura sledi izbranim primerjalnim pravnim sistemom in navaja znano razlikovanje, da pri silobranu odvrčanje nevarnosti poteka proti viru napada, pri skrajni sili pa zoper tretjo, nevpleteno osebo. Če pa storilec kot orožje ali orodje vzame stvar tretje osebe oziroma tretjo osebo in storilec proti temu

⁵⁵ Drugače je na Hrvaškem, kjer sta mogoči samo omilitev ali odpustitev kazni. Glej P. Novoselec, nav. delo, str. 200, in C. Roxin, nav. delo, str. 992.

⁵⁶ Ur. l. RS, št. 63/94, 23/99, 40/04.

⁵⁷ Ur. l. RS, št. 55/08, 39/09 in 91/11. Primerjaj 11. člen KZ in 22. člen KZ-1.

⁵⁸ L. Bavcon, A. Šelih, D. Korošec, K. Filipčič in M. Ambrož, nav. delo, str. 225.

⁵⁹ Prav tam, str. 226.

⁶⁰ F. Bačić, L. Bavcon, M. Đorđević, B. Kraus, N. Srzentić in A. Stajić, nav. delo, str. 52.

⁶¹ L. Bavcon, A. Šelih, D. Korošec, K. Filipčič in M. Ambrož, nav. delo, str. 225.

orodju usmerja obrambo, se to ravnanje šteje za silobran.⁶² Že v primerjalnem delu sem omenila, da te situacije po mojem mnenju ni mogoče tako zlahka rešiti in da je treba razlikovati situaciji, ko se storilec zaveda, da gre za stvar, ki je last tretje osebe, in ko se tega ne zaveda. V prvem primeru naj se uporabijo pravila skrajne sile, v drugem pa pravila silobrana. To pravilo bi moralo veljati tako za primerjalno kakor tudi za mednarodno in slovensko rešitev problema.

Drugi najpogostejši razlikovalni element med silobranom in skrajno silo v skladu s slovensko teorijo in prakso je že ustaljen, in sicer, da gre pri prvem institutu za protipravni napad, ki izvira od človeka, pri skrajni sili pa za nevarnost, pri kateri je vir nepomemben oziroma ki lahko izvira od človeka, narave ali živali. Če izvira od človeka, je to situacijo treba razlikovati od protipravnega napada pri silobranu. Za protipravni napad obstajajo strožji pogoji (ravnanje mora biti voljno *in* protipravno), ki pa ne veljajo za nevarnost pri skrajni sili.⁶³

Zadnji, a tudi pomembni razlikovalni element je učinkovanje institutov na obstoj kaznivega dejanja. Silobran je v slovenski kazenskopravni ureditvi vedno razlog upravičljivosti, medtem ko je skrajna sila trenutno lahko razlog upravičljivosti ali opravičljivosti,⁶⁴ s tem pa so seveda povezane tudi posledice glede pravice do silobrana in udeležbe.

Slovenska ureditev se ne razlikuje bistveno od izbranih primerjalnih sistemov niti v elementih silobrana niti v bistvenih razlikah med silobranom in skrajno silo. Že tradicionalno je slovenska ureditev bližje izbranim kontinentalnim tako v pogojih silobrana kakor tudi v načinu urejanja tega instituta. Kljub nekaj razlikam⁶⁵ se bistveno ne razlikuje niti od izbranih sistemov *common law*. Glavna razlika med slovensko ureditvijo silobrana in ureditvijo v sistemih *common law* je v tem, da je slovenska splošna, s splošnimi pogoji, ki načeloma veljajo za izpolnitev biti vsake inkriminacije, za odvrčanje vsakršnega napada zoper vsako dobroto, za sisteme *common law* pa je že tradicionalno značilna partikularna ureditev (tudi) tega instituta z vnaprejšnjimi omejitvami dobrin in oseb, od katerih se lahko odvrča nevarnost. Poleg tega sta slovenska teorija in sodna praksa (kakor v drugih kontinentalnih sistemih) jasno izoblikovali razlikovanje med razlogom upravičenosti in zmoto o obstoju tega razloga, medtem ko v sistemih *common law* že za obstoj razloga upravičenosti (silobrana) zadošča, da je bil storilec razumno prepričan o obstoju napada, tako da ni razlikovanja med samim razlogom upravičenosti in zmoto o njegovem obstoju. Ni treba, da je napad dejansko obstajal, ampak zadošča, da je bil storilec o

⁶² Prav tam, str. 226.

⁶³ Prav tam, str. 230.

⁶⁴ Člen 32 KZ-1.

⁶⁵ Na primer način urejanja instituta.

tem razumno prepričan, kar pa je lastnost zmote o obstoju razloga upravičenosti in ne samega razloga upravičenosti. To je bistvena razlika med slovensko ureditvijo silobrana in ureditvijo *common law*.

Slovenska ureditev silobrana se v bistvenem ne razlikuje niti od ureditve Rimskega statuta oziroma dosedanje sodne prakse mednarodnega kazenskega prava, saj ta v bistvenem sledi kontinentalnim ureditvam, od mednarodne ureditve pa odstopa v točki, v kateri ta sama odstopa od kontinentalne. Slovenska ureditev je tako splošna in ne pozna omejitve glede dobrin, od katerih je mogoče odvrčati nevarnost, Rimski statut pa pozna ozko koncepcijo silobrana, v skladu s katero je dopustno odvrčati le protipravni napad na osebo ali njeno premoženje. V tem delu je slovenska ureditev za storilca ugodnejša, saj omogoča širše sklicevanje na silobran kot ureditev v Rimskem statutu.

Ta situacija bi lahko bila sporna z vidika učinkovitega pregona mednarodnih hudodelstev. Rimski statut namreč zahteva, da države pogodbenice učinkovito preganjajo mednarodna hudodelstva, in če država tega noče ali ne zmore (tudi zaradi pomanjkljive oziroma za storilca preveč ugodne zakonodaje), MKS dobi pristojnost na podlagi testa komplementarnosti iz 17. člena Rimskega statuta. Zato so za MKS sporne nacionalne ureditve, ki so za storilca ugodnejše kot mednarodne, ne pa tiste, ki so zanj manj ugodne.

Po eni strani drži, da Rimski statut zahteva učinkovit pregon mednarodnih hudodelstev in da razbremenilni instituti, kot je silobran, to onemogočajo. Drži tudi, da si morajo biti nacionalne ureditve in mednarodna v bistvenem vsaj podobne, če želimo koherenten sistem prava mednarodnih hudodelstev. Po drugi strani pa Rimski statut nikjer neposredno ne zahteva prenosa njegovih določb v nacionalno (kazensko) zakonodajo, to zahtevo lahko izluščimo le posredno prek testa komplementarnosti. Poleg tega po mojem mnenju ne moremo pričakovati popolne enakosti med svetovnimi ureditvami, že zaradi različnih pravnih tradicij ne.

Zato po mojem mnenju obstaja neko območje, na katerem je nacionalna ureditev lahko ugodnejša do storilca kot mednarodna, pa ne gre za to, da država noče oziroma ne zmore učinkovito preganjati storilcev najhujših mednarodnih hudodelstev. Ureditev je tako lahko za storilca ugodnejša, če ne gre za zlorabo prava oziroma za obid 17. člena Rimskega statuta. Ureditev ne sme biti sprejeta samo zato, da bi se storilec izognil sojenju pred MKS, mora biti torej *bona fidae*. Po drugi strani ne sme omogočati odločitev, ki bi bile v nasprotju s temeljnimi načeli mednarodnega kazenskega prava in pravičnostjo ali bi bile nesorazmerne. V drugih primerih je oprostilna sodba oziroma za storilca ugodnejša odločitev na nacionalni ravni dopustna in ne pomeni nezmožnosti oziroma pomanjkanja volje države za učinkovito preganjanje storilcev med-

narodnih hudodelstev. To po mojem mnenju velja tudi za slovensko ureditev silobrana, ki je glede pravnih dobrin za storilca ugodnejša kot mednarodna.

5. SKLEP

Obravnava izbranih primerjalnih, mednarodne in slovenske ureditve silobrana kažejo, da je mednarodna ureditev dejansko kompromis med različnimi svetovnimi ureditvami. Ureditev silobrana v Rimskem statutu tako vsebuje vse bistvene značilnosti ureditve silobrana v kontinentalnih pravnih sistemih, se pa od njih razlikuje (razen avstrijske ureditve) v ozki opredelitvi dobrin, od katerih je mogoče odvrčati protipravni napad.

Slovenska ureditev silobrana odstopa od ureditve v *common law* in od avstrijske v tem, da dobrine, od katerih je mogoče odvrčati napad, niso omejene, ampak je ureditev v tem smislu splošna in je protipraven napad mogoče odvrčati od vseh dobrin. Isto velja za primerjavo ureditev KZ-1 in Rimskega statuta. Tudi tam so dobrine omejene (oseba, določeno premoženje). Razlikovalni elementi med skrajno silo in silobranom so podobni kot v izbranih primerjalnih sistemih in v mednarodnem kazenskem pravu, le konkretnega dejanskega stanu, ko napadalec uporabi za napad dobrino tretje osebe, po mojem mnenju ni mogoče tako enostavno rešiti, kot je do zdaj predlagala slovenska ureditev, in je treba razlikovati situaciji, ko se storilec zaveda, da gre za stvar, ki je last tretje osebe, in ko se tega ne zaveda. V prvem primeru naj se uporabijo pravila skrajne sile, v drugem pa pravila silobrana.

Glede dobrin je slovenska ureditev za storilca tudi ugodnejša kot mednarodna ureditev pred MKS, saj omogoča širše sklicevanje na silobran kot Rimski statut. Kljub temu po mojem še ne gre za situacijo, ko Slovenija ne bi zmogla ali hotela učinkovito preganjati storilcev najhujših mednarodnih hudodelstev. Menim, da je slovenska ureditev silobrana primerna tako s primerjalnega kot z mednarodnega vidika ter omogoča mednarodno sodelovanje Slovenije z drugimi državami in hkrati izpolnjevanje mednarodnih obveznosti, ki jih je Slovenija prevzela z ratifikacijo Rimskega statuta.

Menim, da slovenska ureditev silobrana s svojo splošnostjo in neomejenostjo dobrin in oseb, ki jih je s silobranom mogoče varovati, določa tudi primeren in pravičen obseg posameznikov, ki jim je treba očitati protipravno ravnanje, in tistih, ki jim tega ne moremo očitati, ter v tem delu tudi pravično razmerje med kaznovanjem in spravo. V tem delu je po mojem mnenju mednarodna ureditev s svojo ozko koncepcijo varovanih dobrin manj uspešna.

Literatura

- Alan Reed in Peter Seago: Criminal law. Sweet & Maxwell, London 2002.
- Antonio Cassese, Paola Gaeta in J. R. W. D. Jones: The Rome statute of the International criminal court: a commentary. Oxford University Press, Oxford 2002.
- Antonio Cassese: The statute of the International criminal court: some preliminary reflections, v: European Journal of International Law, 10 (1999) 1, str. 144–171.
- Cherif Bassiouni: International criminal law – a draft international criminal code. Sijthoff & Noordhoff, Alphen aan den Rijn 1980.
- Christopher M. V. Clarkson in H. M. Keating: Criminal law: text and materials. Sweet and Maxwell, London 1998.
- Claus Roxin: Strafrecht, Allgemeiner Teil. C. H. Beck, München 2006.
- Danilo Türk: Temelji mednarodnega prava. GV Založba, Ljubljana 2007.
- David W. Elliot: Necessity, duress and self-defense, v: Criminal Law Review, (1998) 9, str. 611–621.
- Diethelm Kienapfel in Frank Höpfel: Strafrecht, Allgemeiner Teil. Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, Dunaj 2007.
- Einhard Steininger: Strafrecht, Allgemeiner Teil. Linde Verlag, Dunaj 2008.
- Elies van Sliedregt: Defenses in international criminal law, prispevek na konferenci Convergence of criminal justice systems; Building bridges bridging the gap, The International Society For The Reform Of Criminal Law. 17th International Conference, Haag, 25. avgust 2003.
- Franjo Bačić, Ljubo Bavcon, Miroslav Đorđević, Božidar Kraus, Nikola Srzentić, Aleksandar Stajić: Komentar krivičnog zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije. Savremena administracija, Beograd 1982.
- Frank Höpfel in Eckart Ratz: StGB, Wiener Kommentar. Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, Dunaj 2006.
- Geert Jan Alexander Knoops: An introduction to the law of international criminal tribunals, a comparative study. Transnational Publishers, New York 2003.
- Geert Jan Alexander Knoops: Defenses in contemporary international criminal law. Martinus Nijhoff Publishers, Leiden 2008.
- Gerhard Werle: Völkerstrafrecht. Mohr Siebeck, Tübingen 2003.
- Hans Heinrich Jescheck in Thomas Weigend: Lehrbuch des Strafrechts, Allgemeiner Teil. Dunckler & Humblot, Berlin 1996.

- Helmut Fuchs: Österreichisches Strafrecht, Allgemeiner Teil. Springer, Dunaj 2008.
- Jadran Pandurevic: Bombarded Serbs Use Human Shield -- U.N. Peacekeepers Chained To NATO Targets After Raids, v: The Seattle Times, 26. maj 1995; <<http://community.seattletimes.nwsources.com/archive/?date=19950526&slug=2122993>> (4. 9. 2012).
- John C. Smith: Smith & Hogan Criminal Law. Buttersworth Lexis Nexis, London 2002.
- Jonathan Herring: Criminal law. Palgrave MacMillan, New York 2009.
- Kai Ambos: Der Allgemeine Teil des Völkerstrafrechts, Ansätze einer Dogmatisierung. Dunckler & Humblot, Berlin 2004.
- Ljubo Bavcon, Alenka Šelih, Damjan Korošec, Katja Filipčič in Matjaž Ambrož: Kazensko pravo, splošni del. Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana 2009.
- Marcus Korte: Das Handeln auf Befehl als Strafausschließungsgrund, die Wirkung des Befehls im Deutschen Recht und im Römischen Statut für den Internationalen Strafgerichtshof. Nomos Verlagsgesellschaft, Baden Baden 2004.
- Massimo Scaliotti: Defenses before the international criminal court: substantive grounds for excluding criminal responsibility, part 1, v: International Criminal Law Review, 2 (2001) 1, str. 111–172.
- Michael Allen: Textbook on criminal law. Oxford University Press, New York 2007.
- Otto Triffterer: Commentary on the Rome statute of the International criminal law: observers' notes, article by article. C. H. Beck, Hart, Nomos, München 2008.
- Petar Novoselec: Opći dio kaznenog prava. Sveučilišna tiskara, Zagreb 2007.
- Stefan Seiler: Strafrecht, Allgemeiner Teil, Grundlagen und Lehre von der Straftat. Facultas Verlag, Dunaj 2007.
- The American Law Institute: Model penal code, proposed official draft. The American Law Institute, Philadelphia 1962.
- Way R. LaFare in Austin W. Scott: Substantive criminal law. West Publishing, Minnesota 1986.
- William Schabas: The UN International criminal tribunals: the former Yugoslavia, Rwanda and Sierra Leone. Cambridge University Press, Cambridge 2006.
- Wolfgang Joecks, Klaus Miebach: Münchener Kommentar: Strafgesetzbuch § 1-51. Verlag C. H. Beck, München 2007.

Pregledni znanstveni članek

UDK: 343.228:341.48

ZGAGA, Sabina: Upravičenje mednarodnega hudodelstva zaradi silobrana**Pravnik, Ljubljana 2013, let. 68 (130), št. 7-8**

Pogoji silobrana so izpolnjeni, ko storilec izpolni bit inkriminacije zato, da bi od sebe ali tretje osebe odvrnil protipravni napad, bit inkriminacije pa je izvršena zoper napadalca oziroma vir napada. Članek obravnava institut silobrana s treh vidikov. Prvi del članka je namenjen primerjalnopravni analizi ureditve silobrana v petih izbranih pravnih sistemih. Drugi del članka obravnava silobran v mednarodnem kazenskem pravu, zlasti v Rimskem statutu. Tretji del članka pa obravnava slovensko ureditev silobrana z namenom primerjave slovenske in mednarodne ureditve in z namenom najti odgovor na vprašanje, ali slovenska ureditev zadošča za učinkovit pregon mednarodnih hudodelstev iz pristojnosti Rimskega statuta.

Obravnava izbranih primerjalnih, mednarodne in slovenske ureditve silobrana kaže, da ureditev silobrana v Rimskem statutu vsebuje vse bistvene značilnosti ureditve silobrana v kontinentalnih pravnih sistemih, od njih pa se razlikuje (razen avstrijske ureditve) v ozki opredelitvi dobrin, od katerih je mogoče odvrčati protipravni napad. Tudi slovenska ureditev silobrana odstopa od ureditve v *common law* in od avstrijske ureditve prav v tej točki, saj je v skladu s slovensko ureditvijo napad mogoče odvrčati od vseh dobrin. Isto velja za primerjavo Kazenskega zakonika (KZ-1) in Rimskega statuta.

Review Article

UDC: 343.228:341.48

ZGAGA, Sabina: Justification of an International Crime on the Basis of Self-Defence**Pravnik, Ljubljana 2013, Vol. 68 (130), Nos. 7-8**

Self-defence occurs when the perpetrator commits a criminal act with the intent to divert an unlawful attack from himself or from a third person towards the source of the attack. The article discusses self-defence in three respects. The first part of the article is dedicated to the comparative analysis of self-defence in five selected legal systems. The second part is devoted to the regulation of self-defence in international criminal law, particularly in the Rome Statute, and its third part deals with the self-defence in Slovenia. Main aim is to find an answer to the question, whether Slovenian legislation suffices for an effective prosecution of international crimes from the jurisdiction of the Rome Statute. The analysis of selected comparative, international, and Slovenian regulation of self-defence shows that the provision on self-defence in the Rome Statute contains all of the essential features of self-defence regulation in the civil law system, but differs from them (with the exception of the Austrian provision) in its narrow definition of legal values, that can be protected by diverting the unlawful attack. Slovenian legislation on self-defence deviates from the common law systems and also from the Austrian also in this point, since in accordance with the Slovenian legislation unlawful attack may be diverted from all legal values. The same applies to the comparison of the Slovenian Criminal Code (KZ-1) and the Rome Statute.